

עין משפט
נר מצוה

לִרְאָה אֶת מִיּוֹן פִּיּוֹן מִהֶלֶּךְ מִכִּירַת הַלֵּלֶּה דְּמִסַּג לְאִיּוֹן קֵץ טוֹשֶׁעַ עִימָה שִׁמּוֹן לֵל פִּעִיף 1:

לֵה ב' מִיּוֹן שֶׁם הֵלֵךְ ג טוֹשֶׁעַ שֶׁם סַפִּיר ה':

לִו ג' מִיּוֹן פִּי"ח מִהֶלֶךְ בִּרְכִּית הַלֵּלֶה ח סַמֵּג עִשִׁין ח טוֹשֶׁעַ אִי"ח שִׁמּוֹן רֵד סַפִּיף א וְנִכְרֵד אֶלְפֶּס סוּף פִּקֵּר ו דְּבִרְכִּית לן.]:

לִו ד' ה' מִיּוֹן שֶׁם הַלֵּלֶה ט טוֹשֶׁעַ שֶׁם סַפִּיף ה':

רבינו גרשום

ושמואל אמר אפי' ג' ימים הראשונים ברשות לוקח הוא ואינו יכול לחזור בו משום דחמרא אכתפא זמן גדול ואס הקנמן גרס כדר היה מחמץ מקודם ויותר מתיישב לומר דהכא מוך ג' ואפי' בקנמן דלוקס דאין קנמן גורס להחמץ מוך ג' אלא ודאי לא טעימיה שפיר והתם לאחר ג' ^(א) ואמר ליה למקפה²: **ושמואל** אמר חמרא אכתפיה דגברא שוואר. פירש [ר"ש] דחמרא מזליה דגבצא גרים דסבירא ליה כר' חייא דר יוסף דלוקמן ולכן אינו כרשות מוכר ואין נראה חזק דהוה ליה למינקט האי לישנא דלקמן דחמרא מזליה דגבצא גרים ועוד כי אמר לקמן ופליגא דר'

לא טעימיה שפיר כיון דלחמץ בתוך שלש^א מכאן ואילך כרשות לוקח ואפי' לא נתן מעות חייב ליתן ומיהו נראה דהיכא דלא טעימיה בשעת לקיחה ^(א) דה"א המזליא מחבירו עליו הראיה דספיקא הוא והא דמתן

(לקמן דף 15:) המוכר יין לחבירו והחמץ אינו חייב באחריותו מיירי

ושמואל אמר חמרא אכתפא דמאריה שוואר עבד רב יוסף עובדא ^אכוותיה דרב בשיכרא וכוותיה דשמואל בחמרא ^בוהלכתא כוותיה דשמואל: ת"ר י'אחד שבר תמרים ואחד שבר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו אחרים אומרים שמרים שיש בהם טעם יין מברך עליהן בורא פרי הגפן רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו אין הלכה כאחרים אמר רבא דכולי עלמא דרמא תלתא ואתא ארבעה חמרא הוא רבא לטעמיה ^(א)דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא ה"רמא תלתא ואתא תלתא ולא כלום הוא כי פליגי דרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא דרבנן סברי תלתא עייל תלתא נפיק פש ליה פלגא ופלגא בשיתא פלגי מיא ולא כלום הוא ואחרים סברי תלתא עול תרין ופלגא נפיק פש ליה כווא וכווא בתרי ופלגא חמרא מעליא הוא וביותר מכדי מדרתו מי פליגי והא תנן במתמוד

ושמואל אמר. אינו חייב באחריותו אע"פ שהחמץ בתוך חצית של מוכר משום דחמרא אגבא דגבצא שוור על כסף האדס מדלג כלומר מולו גורס חטא של בעל היין כדנפקא לן לקמן (דף 15.) מדכתיב^א אף כי היין צוגד והלכך פטור מוכר דא"ל מוכר ללוקח לתא דידך קגרים (כך שמעמי מרביו זקני צבצא מזיעא ד' קו:.) וכך מלאכי בתשובות הגאונים וכן עיקר): **עוצדא**. [דן דינא] כוותיה דשמואל דמוכח סתם מתני' לקמן דפרקין^א כוותיה דשמואל: **שמרי** יין. הוא תמד שנותנין מים ע"ג שמרים ומתמדין אותן ושומין אותן: **שהכל נהיח דבדיו**. אצל לא בורא פרי העץ כשכר תמרים ולא בורא פרי האלדמה ובורא מיני מוונות על שכר שעורין דלא חשיבי ולא בורא פרי הגפן כשמרי יין: **אחרים אומרים**. אשמרי יין: קאי: **רמא**. רמא אלא כוסות מים ואימי נמי תלתא ולא יומר אע"פ שיש צו טעם יין דכ"ע לא פליגי ולא כלום כלומר אפי' אחרים מודו דאינו יין חשוב לצרך עליו בורא פרי הגפן דאע"ג דלשכתון פלוגתא בשיליה הכל שוחטין (חולין דף כ"ה:) בין ר' יהודה ורבנן בהמתמד ונתן מים צמדה ומלא כדי מדמו דרבי יהודה מחייב ולקמן 15.] נמי מיייתי לה הני מיני גצי מעשר ומשום חומרא דמעשר דאפי' ר' יהודה מודי דאין מפרישין ממנו על יין גמור אצל לגצי ברכת היין שהיא חשובה לא יצרך אלא שהכל שהרי על כולן תס אמר שהכל נהיח דבדיו יאל [בכרות מ:] והלכך לכתחלה שפיר דמי: **סלסא עול**. צמים ואותן תלתא נפקי: **ופלגא**. חמרא: **בשיתא פלגי**. דמיא לאו כלום הוא: **ואחרים סברי סלסא**. מים עול ותרי ופלגא מים נפיק דאין דרך ללאת כל הנכנס אלא מן המים נשארו והוא"ו היין דפירא קפי מלעיל^א: **פש להו**. חד כוס שלם של יין בתרי ופלגא של מים וכ"ס דחמרא ^(א) ופירא מעליא הוי מדליכא על חד תלתא מיא אצל לעיל דרמא תלתא ואפיק תלתא אין לומר שמן המים נשארו והיין יאל דאין רגלים לדבר הואיל ולא מלא יותר מכדי מדמו כי הכא וא"ר נפיק מן היין פלגא הוא דנפק וחד פלגא צחמשה פלגי מיא לאו כלום הוא: **וציטר מכדי מדמו מי פליגי נו'**. אצל לא פריך וצכדי מדתו ^(א) לא פליגי צחמיה כדפרישית טעמא דנהי דגצי מעשר פליגי משום חומרא דמעשר גצי ברכת היין מודי להו רבי יהודה לרבנן דמברך דשהכל: **המתמד**

דפרישין ממנו על יין גמור אצל לגצי ברכת היין שהיא חשובה לא יצרך אלא שהכל שהרי על כולן תס אמר שהכל נהיח דבדיו יאל [בכרות מ:] והלכך לכתחלה שפיר דמי: **סלסא עול**. צמים ואותן תלתא נפקי: **ופלגא**. חמרא: **בשיתא פלגי**. דמיא לאו כלום הוא: **ואחרים סברי סלסא**. מים עול ותרי ופלגא מים נפיק דאין דרך ללאת כל הנכנס אלא מן המים נשארו והוא"ו היין דפירא קפי מלעיל^א: **פש להו**. חד כוס שלם של יין בתרי ופלגא של מים וכ"ס דחמרא ^(א) ופירא מעליא הוי מדליכא על חד תלתא מיא אצל לעיל דרמא תלתא ואפיק תלתא אין לומר שמן המים נשארו והיין יאל דאין רגלים לדבר הואיל ולא מלא יותר מכדי מדמו כי הכא וא"ר נפיק מן היין פלגא הוא דנפק וחד פלגא צחמשה פלגי מיא לאו כלום הוא: **וציטר מכדי מדמו מי פליגי נו'**. אצל לא פריך וצכדי מדתו ^(א) לא פליגי צחמיה כדפרישית טעמא דנהי דגצי מעשר פליגי משום חומרא דמעשר גצי ברכת היין מודי להו רבי יהודה לרבנן דמברך דשהכל: **המתמד**

אחד שבר תמרים בו מברך שהב"ל. לאו דוקא שכר תמרים אלא אפי' דבש תמרים מצרך עליו שהכל מ"ט זיעה צעלמא הוא והיואל מן הפירות קרי זיעה ולא כמו שפי' בהלכות גדולות דהיינו דוקא המס דתרו לה בניהא אצל לייצ מן תמרי מצרך עליו בורא פרי העץ ^א דהא קאמר מר בר בר רב אשי דזיעה צעלמא הוא והיואל מן הפירות קרי זיעה ואפי' היואל מן הזיתים ועגבים הוי זיעה צעלמא אי לא דמפיק בהעור והרוטב (חולין דף 77 קכ:) שסופא את הארבעים על היואל מכן ועוד דמיייתי עלה ברייתא דתרומה דקאמר כמאן כי האי תנא דתניא דבש תמרים ויין תפוחים כו' חייב קרן וחומש דברי ר"א ור' יהושע פוטור וטעמא וי"ל דלא אישתני לעילויא כשנעשה דבש: **ואחד שבר שעורים**. דלא אישתני לעילויא דאית ליה עילויא אחרניא צפת ועוד דמי יימר דשערי עיקר דלמא מיא עיקר: **אין ה"בא באחרים**. אומר ר"מ דאותו יין שעושין מן ההרלנים אפי' אית ביה טעם יין כיון דלא רמא תלתא ואתא ארבעה מצרכין עליו שהכל וליכא למימר דפוראי עדיף משל שמרים^א דהא אמר בריש אלו עובדין (פסחים דף 77 מ3:) ותמד לאו בר עשורי הוא והתנן המתמד ונתן מים צמדה ומלא עליו כדי מדמו פטור ור' יהודה מחייב ומשני הא דדרווקי הא צפורלני פירוש ההיא דפורלני גרוע מדרווקי דהיינו של שמרים הוא חשוב ובר עשורי הוא דאין לפרש איפכא דפורלני חשוב וההיא דהמתמד איירי דפורלני דא"כ מאי פריך לקמן וביותר מכדי מדתו מי פליגי והתנן המתמד ומאי קושיא שאני תמד דפורלני דחשיב אלא ודאי של שמרים חשיב יותר ואפי"ה מצרכים עליו שהכל כיון דלא רמא תלתא ואייתי ארבע כל שכן דפורלני: **ב"ל חמרא דא דארי ע"י חד תלת מיא לאו חמרא הוא**. והכי אמר בריש המזליא יין (שגג דף 70: ושס) כוס של ברכה לריך שהיא צו רובע רביעית על רביעית וקשה דאמר צפרק אחד דיני ממונות (פסהדרין דף 70: ושס) אל יחסר המוג שאס יש שם כ"ג כנגד סנהדרי קטנה יואל ואס לאו אינו יואל אחד מהן שהורץך ללאת משמע דמוג דריש דהוי צ' חלקים מים ואחד יין והכא אמר דהוי ג' חלקים מים ואומר רבינו יצחק דהתם דמדה סנהדרין למוג דיין השרוני דסגי ליה בשני חלקי מים כדאמר בהמזליא יין (שגג דף 70:) שאני יין השרוני דרפי דבשאר יינות לא מצי למימר דרביע דסנהדרין לא חזו לדיני [נפשות] דנפקא לן (פסהדרין דף 73:) מקרא דבצי כ"ג ורבינו מנחם פי' דדריש אל יחסר המוג מו"ג בגימטריא ג' וקאמר אל יחסר המוג מע"א דסנהדרין ג' אצל מ"ט יחסרו וישארו כ"צ ואין צ"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כ"ג ומיהו צירושלמי ובפסקיתא דריש לה בהדיא ממוג דיין וי"מ דאל יחסר המוג דהיינו מוג יין הראוי^א לג' חלקים מים דהיינו מוג (מלצר) דהוי ו" כ"ג על חד תלת^א: **וביותר מכדי מדרתו מי פליגי**. פי' רבינו שמואל דלא מצי לאקשוי צכדי מדתו מי לא פליגי והא רבי יהודה מחייב דמצי לשנויי דר' יהודה אינו אלא חומרא לענין טבל וקשה מהא דתנן בצוק פ"ק דחולין (דף 70: ושס) התמד עד שלא החמץ אינו ניקח צכסף מעשר ופוסל את המקוה משהחמץ ניקח צכסף מעשר ואינו פוסל את המקוה ואמר בגמ' מני לא רבי יהודה ולא דתנן התמד כו' ומאי קושיא ימא לעולם רבי יהודה דמעשר ואפילו לא החמץ חומרא צעלמא הוא^א וי"ל דפשיטא ליה אפילו בלא החמץ אינו אלא כי אס מחמיר עליו ר' יהודה לעשר ^(א) א"כ ספיקא הוא אס נחשבו יין ולא היה לו לפסול את המקוה כמו צספק מים שאובין דכשר וי"מ דלא פריך וצכדי מדתו מי לא פליגי דאין זה קושיא כל כך אי הוו רבנן ואחרים כרבנן דרבי יהודה^א אצל אי ציטר מכדי מדתו פטרי מאן ניניהו לא רבי יהודה ולא רבנן: **הוא**

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

צו:

מסורת הש"ס

א) שגת עו. עיזובין כטו;
ב) [מבוקן 31, א] [דף 15:];
ג) [חולין 10:];
ד) [חולין 10:];
ה) גי' מהר"ם דלמברין;
ו) רש"א יואל לעי' ועיין ברי"מ, ו' ז"ל ג"כ רש"א, ח) [ועי' מוס' שגת עו. ד"ה דלמבר],

הגהות הב"ח

א) רשב"ם ד"ה פש לכו וסי' דחמרא מעליא כלי' ומיבא ופירא נמחק: (ב) ד"ה וציטר וסי' וכדי מדתו מי אצל: (ג) תוס' ד"ה (צט"א) כל שלשה וסי' התם לאחר ג' ובקנמן דלוקח אינו חייב באחריותן ובקנמן דמוכר חייב באחריותן כיון דאמר ליה למקפה: (ד) ד"ה וציטר וסי' תממיר עליו ר' יהודה לעשר (א"כ) מל"מ וגי' סוף ועיקר אי נמי:

מוסף רש"י

חמרא אכתפא דמאריה שוואר. זה קנינו מזה טוב ומלנו גורס לחמץ (ב"ב פ"ח).

מוסף תוספות

א. [ואין] אפשר לו שיחמץ בפתוח משלשה ימים. רמנו וינא.
ב. ולשמואל אחיא אפי' בקננים דמוכר ואפי' תוך שלשה אם לא אמר לו למקפה. רמב"ם. ג. דכיון דא"ל הכי יש לו להתקיים. מוס' לקמן ד"ה ושמואל.
ד. ונהי דמולא דגברא גרים היינו משנעשה שלו הוא מתחיל להחמץ אבל אי אפשר שהיה חומץ גמור בזמן יותר מוטע ממה שהואטבע. ר"ן. ה. וליכא גרים היינו משנעשה שלו חנינא פליגא אדשמואל דקיי"ל כשמואל וקיי"ל נמי כרי"י בר חנינא מואמרין וכו'. דיעווינהא לקמן.א.
ו. עיי' בריש"ב ד"ה ודלא כריב"ח. ז. [ד]כשאמר לו למקפה חייב להעמיד לו יין חזק ויפה, אבל בקננים דלוקח אין למקפה מוציל לו כלום לפי שכל יין ששתנה בעירו. רמב"ן. ח. וי"ל דכולל מוכר לומר סבור הייתי שתחינו ברשותי או שתוליינו במוט בשנים שאינו מתקלקל. רמב"ם, ועיי'ש מאי טעמיה דרב ורב יוסף. ט. ואפשר כיוצא.
י. דטעמא דגאון משום דבקרא כתוב ודבש ולא כתוב תמרים וא"כ קרא איירי ברבש הוב מאליו מן התמרים ובכלל שבעת המינין הוא ומברך עליו בורא פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין ג' מוס' הלא"ש בכטס לת. י'. לפי שהפורצנין עצמן בולעין המים והיין יוצא מאיליו והלכך הכל לפי טעמו וריחו. ר"ן. יא. והכא מעשר ואין פוסל את המקוה. מוס' חולין 70: יב. [ד]מאי קושיא נהי דר' יהודה פליג יחידה הוא ולא סבירא לן כותיה. רמב"ן.

^[א] ואולי ז"ל דמחזק דשמרים

^[ב] (א) חולין ז"ל ופלגא חזא

^[א] דמא תפטר אלק ואלק.